

ΠΟΙΝΙΚΑ

94

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΧΡ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
ΣΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΟΧΩΡΟ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ Ε.Ε.

Στην επιστημονική σειρά με το γενικό τίτλο «Ποινικά» δημοσιεύονται μονογραφίες από το χώρο της «Συνολικής Ποινικής Επιστήμης».

Διευθυντές Σειράς:

Νικόλαος Ανδρουλάκης, ομότ. Καθηγητής
Λεωνίδας Κοτσαλής, Καθηγητής

Έτος ιδρύσεως Σειράς 1978

Ιδρυτές: Νικόλαος Ανδρουλάκης
† Γεώργιος-Αλέξανδρος Μαγκάκης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΧΡ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

**Νομοθεσία για το έγκλημα
στον κυβερνοχώρο
και την ψηφιακή εγκληματικότητα**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ Ε.Ε.
ΑΘΗΝΑ 2017

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά τον Ν. 2121/1993 (όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η ηλεκτρονική αντιγραφή (σκανάρισμα), η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή μηχανική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή, η φωτοανατύπωσή του και η ηχογράφησή του με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς την γραπτή άδεια του εκδότη.

Γεώργιος Αθ. Γέρμανος / Αναστάσιος Χρ. Παπαθανασίου

Νομοθεσία για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο
και την ψηφιακή εγκληματικότητα

Αθήνα, 2017

ISBN 978-960-596-109-1

© Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε., Σόλωνος 86 – 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 23 743, 210 36 23 586, 210 36 15 440 • Fax: 210 36 10 425
© Ant. N. Sakkoulas Publishers L.P., 86, Solonos Str. – 106 80 Athens – Greece
Tel.: 210 36 23 743, 210 36 23 586, 210 36 15 440 • Fax: 210 36 10 425

email: info@sakkoulasbooks.gr • www.sakkoulasbooks.gr

www.facebook.com/sakkoulasbooks/

Πρόλογος Καθηγητή

Λεωνίδα Κοτσαλή

Ο Γεώργιος Γέρμανος και ο Αναστάσιος Παπαθανασίου προσφέρουν με το έργο τους «Νομοθεσία για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο και την Ψηφιακή Εγκληματικότητα» ένα πολύτιμο εργαλείο. Ο ενδιαφερόμενος (νομικός, σπουδαστής, δικαστικός λειτουργός, πληροφορικός, υπηρεσίες κ.λ.π.) μπορεί να ανατρέξει στη συστηματικά τακτοποιημένη ύλη όπου οι δύο συγγραφείς, με ιδιαίτερη επιμέλεια και ακρίβεια, συνέλεξαν από διάφορα διάσπαρτα νομοθετήματα και να βρει τη ρύθμιση που αφορά την περίπτωση που επεξεργάζεται.

Η διείσδυση των διαδικτυακών και υπολογιστικών συστημάτων στην καθημερινότητά μας, έχει διαμορφώσει ένα νέο πεδίο ψηφιακών «ευκαιριών» και έχει διευρύνει τον αριθμό των εν δυνάμει θυμάτων κυβερνοεγκληματιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Σήμερα είναι εξαιρετικά εύκολο οποιοσδήποτε χρήστης με βασικές δεξιότητες στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και με ελάχιστους πόρους, να τελέσει εγκλήματα μέσα σε ελάχιστο χρόνο, από απόσταση (απομακρυσμένα), έχοντας ενδεχομένως αποκρύψει πλήρως την πραγματική του ταυτότητα.

Έτσι διαμορφώνεται ένα νέο τοπίο τεχνικών και νομικών προκλήσεων για τους εκπροσώπους των δικωτικών αρχών, τους εισαγγελικούς και δικαστικούς λειτουργούς και τους εμπειρογνώμονες – ειδικούς ασφαλείας. Βασικό εργαλείο για την αποτελε-

σματική άσκηση των καθηκόντων τους και την απονομή της δικαιοσύνης αποτελεί το ισχύον νομικό πλαίσιο κάθε χώρας που λόγω της πολυπλοκότητας του αντικειμένου δεν είναι εύκολα προσβάσιμο. Πρόσθετη δυσχέρεια συνιστά το γεγονός ότι το Διαδίκτυο και επομένως τα εγκλήματα που τελούνται σε αυτό δεν είναι εφικτό να περιοριστούν στα όρια ενός Κράτους.

Προσφάτως ενσωματώθηκε στην εθνική μας νομοθεσία η Σύμβαση της Βουδαπέστης για το Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο (Ν. 4411/2016). Με αυτή την αφορμή οι δύο συγγραφείς αποφάσισαν να προβούν στην πλήρη καταγραφή και κωδικοποίηση όλων των νομοθετημάτων με σχετικές διατάξεις, παρουσιάζοντας έτσι ένα χρηστικό και αξιόπιστο οδηγό σε κάθε εμπλεκόμενο στις διαδικασίες απονομής της δικαιοσύνης και γενικότερα σε κάθε δραστηριοποιούμενο στο Διαδίκτυο. Η εν λόγω συστηματική συγκέντρωση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας και του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και την ψηφιακή εγκληματικότητα στη χώρα μας περιλαμβάνει: διατάξεις Ουσιαστικού Ποινικού Δικαίου (όπου περιγράφονται και τυποποιούνται οι συμπεριφορές που ποινικοποιούνται στον Κυβερνοχώρο), διατάξεις Δικονομικού Ποινικού Δικαίου, διατάξεις διεθνούς συνεργασίας, αλλά και νομοθετήματα σχετικά με τις προβλεπόμενες διαδικασίες διερεύνησης και ερευνών των εγκλημάτων στον Κυβερνοχώρο, τις διαδικασίες άρσης απορρήτου των επικοινωνιών, συγκρότησης Κοινών Ομάδων Ερευνών στο πλαίσιο της Ε.Ε., γνωμοδοτήσεις & εγκυκλίους της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, αποφάσεις, πράξεις & κανονισμούς Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (Α.Δ.Α.Ε., Α.Π.Δ.Π.Χ., Ε.Ε.Ε.Π. κ.λπ.).

Θεωρώ ότι με το παρόν έργο, η προσέγγιση του φαινομένου της έκνομης δράσης στον κυβερνοχώρο διευκολύνεται ουσι-

ωδώς. Με πλοηγό το έργο αυτό η ανίχνευση και ο εντοπισμός της σχετικής διάταξης στο δαιδαλώδες πεδίο της σχετικής νομοθεσίας καθίστανται εφικτά. Η εμπειριστατωμένη Εισαγωγή που παρατίθεται, συνθέτει ένα ιδιαιτέρως κατατοπιστικό κείμενο σχετικά με το «κυβερνοέγκλημα». Ο αναγνώστης αποκτά έτσι στέρεες βάσεις στην προσπάθειά του να προσεγγίσει και επιλύσει το θέμα που τον απασχολεί.

Αθήνα, Μάρτιος 2017

Καθ. Λεωνίδας Κοτσαλής

Περιεχομένα

Πρόλογος Καθηγητού Λεωνίδα Κοτσαλή.....	VII
Συντομογραφίες	XV
Εισαγωγή	1
[01] Σύνταγμα της Ελλάδος	13
[02] Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου .	17
[03] Διατάξεις Ουσιαστικού Δικαίου (Ποινικός Κώδικας)	18
[04] Διατάξεις Ποινικού Δικονομικού Δικαίου (Κώδικας Ποινικής Δικονομίας)	41
[05] Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι	50
[05.01] Νόμος 2472/1997 – Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	50
[05.02] Νόμος 3471/2006 - Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997	82
[05.03] Νόμος 3783/2009 - Ταυτοποίηση των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και άλλες διατάξεις	102
[05.04] Νόμος 4070/2012 – Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις	108

[05.05] Νόμος 4002/2011 - Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου - Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση - Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης [Μέρος Δ: Ρύθμιση της αγοράς παιγνίων και άλλες διατάξεις]	143
[05.06] Νόμος 4285/2014 - Τροποποίηση του Ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις	162
[05.07] Νόμος 4267/2014 - Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και άλλες διατάξεις	165
[05.08] Νόμος 4139/2013 - Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις	167
[05.09] Νόμος 4039/2012 - Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό	168
[05.10] Νόμος 2225/1994 - Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις	170
[05.11] Νόμος 3917/2011 - Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσι-	

ους χώρους και συναφείς διατάξεις.	178
[05.12] Νόμος 2121/1993 - Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα	189
[05.13] Π.Δ. 47/2005 - Διαδικασίες καθώς και τεχνικές & οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών & για τη διασφάλισή του	207
[05.14] Π.Δ. 131/2003 - Προσαρμογή στην Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των Υπηρεσιών της Κοινωνίας της Πληροφορίας ιδίως του Ηλεκτρονικού Εμπορίου στην Εσωτερική Αγορά Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο	225
[06] Υπηρεσίες & Φορείς με αρμοδιότητα το έγκλημα στον κυβερνοχώρο	227
[06.01] Π.Δ. 178/2014 - Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας [Τμήμα Εξέτασης Ψηφιακών Πειστηρίων της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών & Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος]	227
[06.02] Π.Δ. 111/2014 - Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομικών» [Ειδική Γραμματεία Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος]	236
[06.03] Νόμος 3649/2008 - Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών και άλλες διατάξεις	238
[06.04] Π.Δ. 1/2017 - Οργανισμός της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (Ε.Υ.Π.)	239
[07] Διατάξεις Διεθνούς Συνεργασίας	240
[07.01] Π.Δ. 178/2014 - Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας [Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας]	240

[07.02] Νόμος 3663/2008 - Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (EUROJUST), Κοινές Ομάδες Έρευνας και λοιπές διατάξεις	253
[08] Γνωμοδοτήσεις & Εγκύκλιοι της Εισαγγελίας Αρείου Πάγου	261
[09] Αποφάσεις, Πράξεις & Κανονισμοί Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (Α.Δ.Α.Ε., Α.Π.Δ.Π.Χ., Ε.Ε.Τ.Τ. κ.λπ.)	295
Ενιαίο Αλφαβητικό Ευρετήριο	351
Βιογραφικά Συγγραφέων	363
Διευκρίνιση για τα έσοδα του βιβλίου	367

Συντομογραφίες

Α.Κ.	Αστικός Κώδικας
Α.Δ.Α.Ε.	Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών
Α.Π.	Άρειος Πάγος
Α.Π.Δ.Π.Χ.	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
Δ.Δ.Α.Σ.	Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας
Δ.Ε.Ε.	Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών
ΔΙ.Δ.Η.Ε.	Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
Ε.Σ.Δ.Α.	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Ε.Ε.Ε.Π.	Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων
Ε.Ε.Τ.Τ.	Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων
Ε.Υ.Π.	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών
Κ.Π.Δ.	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Κ.τ.Π.	Κοινωνία της Πληροφορίας
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Ο.Π.Ι.	Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας

Διευκρίνιση για τα έξοδα του βιβλίου

Αποκλειστική διάθεση για φιλοanthρωπικό σκοπό

Τα έξοδα από τα συγγραφικά δικαιώματα του παρόντος βιβλίου, που αντιστοιχούν στους συγγραφείς, θα διατεθούν υπέρ των οφ-
φανών τέκνων των αστυνομικών, πυροσβεστικών και πολιτι-
κών υπαλλήλων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, οι πο-
νείς των οποίων έπαθαν ή έπεσαν από βίαιο περιστατικό, είτε από
τρομοκρατία είτε από το οργάνωμένο έγκλημα.

Συγκεκριμένα τα έξοδα θα κατατεθούν καθ' ολοκληρίαν απευθεί-
ας στον Ειδικό Λογαριασμό Αρωγής Ορφανών Τέκνων Αсту-
νομικών, Πυροσβεστικών προσώπων, καθώς και του μένιου
και επί συμβάσει αρμόσιου Πολιτικού Προσωπικού της
Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού Σώματος, των
Συντακτών Φυλάκων και των Ειδικών Φρουρών της Ελληνι-
κής Αστυνομίας, του Ιδρύματος «Εξοχές Ελληνικής Αστυνομίας»
και ουδενία οικονομική απολαβή θα έχουν οι συγγραφείς, ενώ
για την έκδοσή του θα απαιτηθεί δαπάνη, μέρος της οποίας θα επι-
βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.